

УДК 378.18.035.6

А. О. Назмієв

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сьогодні відбулися певні зміни в суспільній свідомості – це невизначеність і суперечливість у питаннях державотворчої ідеологічної доктрини, які призвели до того, що наше суспільство фактично позбавилося ціннісних орієнтирів. Суперечливими стали духовні і моральні ідеали для студентської молоді. Особливої руйнації зазнають патріотичні почуття студентів.

Загальновідомо, що національно свідомо еліта у майбутньому – це студент, який вже за часів свого навчання є громадянином держави, патріотом своєї неньки-України.

У зв'язку з цим виховання патріотизму як духовно-моральної якості студентської молоді, майбутньої інтелектуальної, культурної, політичної еліти України, є сьогодні одним з пріоритетних завдань не тільки у педагогічній науці, але й у процесі державотворення.

Одним із складників виховного процесу у ВНЗ є студентське самоврядування. Воно несе в собі самовираження студентської молоді і є об'єднуючим компонентом між адміністрацією вишу та студентством. Окрім того, саме студентське самоврядування завжди визначало відомі лише їм проблеми та шукало шляхи їх вирішення.

Проблема студентського самоврядування у ВНЗ не є новою і розглядалася в психолого-педагогічних дослідженнях таких учених, як Т. Авельцева, О. Безпалько, З. Бондаренко, Л. Варламова, Г. Гарбузова, А. Давидова, К. Потопа, С. Савченко, С. Шашенко та ін.

Патріотичне виховання студентів знайшло своє відображення в працях таких дослідників, як В. Гонський, М. Качура, О. Коркішко, І. Мартинюк, Ю. Римаренко, О. Сухомлинська, Г. Шевченко та ін.

Не зважаючи на певну ступінь дослідженості проблем студентського самоврядування та патріотичного виховання студентської молоді в науково-педагогічній літературі, студентське самоврядування як засіб патріотичного виховання студентської молоді поки що не отримало достатнього висвітлення в педагогічних дослідженнях. Тому *метою* нашої статті стало розкриття сутності й змісту діяльності студентського самоврядування як засобу патріотичного виховання молоді.

В основі досягнення мети і розкриття заявленої теми статті лежить, передусім, визначення двох базових понять – «студентське самоврядування» та «патріотичне виховання молоді». Розкриємо їх.

За думкою науковців (О. Безпалько, Г. Гарбузова, А. Давидова, К. Потопа, С. Савченко та ін.) *самоврядування у вищому навчальному закладі* – це самостійна громадська діяльність студентів, яка разом із

навчальним закладом реалізує функцію управління. Її здійснює ректорат (адміністрація), директори (деканати, факультети) та студенти відповідно до мети і завдань, що стоять перед студентськими колективами.

В основі самоврядування лежить їх культурна, трудова, волонтерська діяльність. Ці види діяльності в сукупності несуть у собі самосвідомий вибір студента визначати форми і способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства: спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади; дотримуватись законів та захищати права людини, брати на себе відповідальність, розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів; виховувати в собі толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій, утверджувати гуманістичну моральність як базову основу громадянського суспільства; розвивати кращі риси української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережливого ставлення до природи, формувати мовленнєву культуру, знаходити взаємозв'язок між індивідуальною свободою, правами людини та спонукати підростаюче покоління до активної патріотичної відповідальності [1].

Патріотичне виховання сьогодні розуміється вченими (В. Гонський, М. Качура, О. Коркішко, І. Мартинюк, В. Паплужний, Ю. Римаренко, Н. Мойсеюк, О. Сухомлинська, Г. Шевченко та ін.) як формування гармонійної, розвиненої, високоосвіченої, соціально активної й національно свідомої людини, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими й духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, працьовитістю, господарською кмітливістю, підприємливістю й ініціативністю.

Отже, перед нами стоїть завдання – визначити шляхи реалізації патріотичного виховання через студентське самоврядування.

Ураховуючи наведені вище визначення студентського самоврядування та патріотичного виховання, реалізація патріотичного виховання через студентське самоврядування передбачає співпрацю з адміністрацією вишу для втілення планів дій, спрямованих на реалізацію студентами інтелектуальних та творчих проектів на благо України, поліпшення професійної орієнтації, розвиток мотивації до праці. Також за допомогою студентського самоврядування відбувається залучення студентів до вивчення культури, історії України, пропагування кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, підтримка професійної та самодіяльної художньої творчості, діяльності творчих об'єднань, клубів за інтересами, фольклорних колективів. Завдяки роботі студентського самоврядування можуть розширюватися контакти студентів із різними вищими навчальними закладами (зокрема, іноземними), здійснюватися популяризація пам'яток української історії, культури та природи, історичних місць та подій, етнографії та життєписів відомих діячів; організація та проведення заходів спортивної підготовки, фізичного виховання, спрямованих на утвердження здорового способу життя студентів та створення відповідних умов.

З метою патріотичного виховання студентське самоврядування забезпечує молодь інформаційними джерелами. Це – організації теле-, радіопрограм, сайтів, постійно діючих рубрик, що популяризують українську історію, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання в різних соціальних інституціях; здійснення контролю щодо недопущення серед студентів пропаганди культури насильства, жорстокості й бездуховності, що підривають суспільну мораль та національні духовні цінності, заперечують суверенність Української Держави [2].

Але не треба забувати про те, що патріотичне виховання не може здійснюватися без розуміння студентами таких понять як «патріотизм» і «патріот». У Тлумачному словнику української мови зазначено, що «патріот – той, хто любить свою Батьківщину, відданий своєму народові» [3, с. 223].

Інші словники дають подібні тлумачення поняття «патріот», додаючи нові соціальні аспекти для повноти характеристики, наприклад, такі як «відданість, здатність на подвиг заради своєї землі», «готовність на жертви і подвиги в ім'я інтересів своєї землі» тощо [4, с. 226].

На нашу думку, справжній патріот – це той, хто самовіддано любить Батьківщину, не відвертаючись від неї через те, що вона нічим не може йому віддячити, і що її народ ще не досяг рівня культури, притаманної європейським суспільствам. А головне – патріот не обмежується пасивною любов'ю до рідного краю, він активно працює для свого народу, його добробуту, розбудови культури і господарства. Він захищає честь своєї держави, примножує її багатства [5, с. 376].

Похідним від слова «патріот» є слово «патріотизм», хоча як понятійні одиниці ці слова є самостійними. Етимологічний аналіз досліджуваних понять дає змогу стверджувати, що поняття «патріотизм» як логічно оформлена загальна ідея має давнє походження. Тлумачний словник української мови визначає патріотизм як «любов до своєї Батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви і подвиги» [4, с. 223]. Патріотизм – це суспільний і моральний принцип, що характеризує ставлення людей до своєї країни, яке виявляється у визначеному способі дій та складному комплексі суспільних почуттів, що загально називається любов'ю до Батьківщини. Патріотизм як культурно-історичний феномен не абсолютизує жоден з періодів безперервної вітчизняної історії; це явище синтетичне, яке відображає все незаперечно цінне, накопичене нацією [6, с. 92; 7, с. 243].

Отже, система патріотичного виховання у вищому навчальному закладі засобами самоврядування є оригінальним *ціннісним* утворенням з власними *метою, змістом, формами й методами*. Вона базується на таких *цінностях*: шанобливе ставлення до історії, культури, мови рідної країни; визнання верховенства права і справедливості в суспільстві; власна гідність людини, базові людські свободи, демократична законність, мирне співіснування, ненасильницькі способи вирішення конфліктів, неупереджений, раціональний світогляд, рівність шансів,

індивідуальна відповідальність за долю своєї країни; наявність і чітке розуміння національної ідеї, загальної мети, до якої рухається країна.

Конкретні мета, зміст, форми й методи діяльності студентського самоврядування щодо патріотичного виховання молоді визначаються в кожному вищому навчальному закладі в межах освітньої й соціально-гуманітарної роботи.

Так, у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка на засіданні вченої ради університету було прийнято *Освітньо-просвітницьку програму національно-патріотичного виховання молоді Луганського національного університету імені Тараса Шевченка* [2], для реалізації якої провідне місце відведено студентському самоврядуванню.

Відповідно до Програми *метою* діяльності студентського самоврядування щодо патріотичного виховання молоді є допомога в створенні умов для забезпечення й захисту прав та інтересів студентів, сприяння їх навчальній, науковій та творчій діяльності, створення відповідних умов для проживання та відпочинку, сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами, організація співробітництва зі студентами інших навчальних закладів та молодіжними організаціями, активізація волонтерської роботи.

Змістом діяльності студентського самоврядування як засобу патріотичного виховання молоді є система знань, умінь і навичок, спрямованих на формування світогляду, патріотичних поглядів і переконань, на підготовку до професійної діяльності.

Він спрямований на патріотичне виховання студентської молоді, усвідомлення особистістю своєї національної належності, любові до рідної мови, культури, національних свят і традицій, прагнення до вдосконалення мовленнєвої культури, дотримання засад екології мови й мовлення, знання історії своєї Вітчизни, пошану до історичної пам'яті, розуміння менталітету, самокритичне ставлення до національних вад та дій щодо самоусунення їх у власній поведінці, звичках, відчуття власної відповідальності за долю країни, народу, нації, готовність до захисту своєї Батьківщини, розуміння й сприйняття української ідеї, сприяння розбудові державної незалежності України, дотримання норм Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств і рідної природи, повага до культур інших народів.

Формами і методами діяльності студентського самоврядування, спрямованими на патріотичне виховання студентської молоді, можуть бути такі тематичні заходи: День рідної мови, День Конституції України, День Державного Прапора України, День незалежності України, День українського козацтва, День народження Тараса Шевченка; свято Перемоги у Другій світовій війні; проведення спортивних змагань «Осінній марафон сили й духу», «Козацькі розваги» та ін.; організація щорічних «Українських вечорниць», різдвяних вертепів [2] тощо.

Таким чином, студентське самоврядування є тим складником виховного процесу ВНЗ, який є найбільш наближеним як до студентів,

так і до адміністрації, та відіграє вирішальну роль у процесі патріотичного виховання студентської молоді.

Полею подальшого нашого дослідження буде розробка й удосконалення змісту та технологій патріотичного виховання студентів у діяльності студентського самоврядування.

Список використаної літератури

- 1. Міністерство** освіти і науки України, наказ № 641 від 16 червня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/.
- 2. Освітньо-просвітницька** програма національно-патріотичного виховання студентської молоді в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://luguniv.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/03/uxvala_27.03.15_prosv_prog.pdf
- 3. Тлумачний** словник української мови / Укл. В. Яременко, О. Сліпущко. – К. : Аконіт, 1998. – Т. 3. – 687 с.
- 4. Український** радянський енциклопедичний словник: у 3-х т. / А. В. Кудрицький та ін. – К. : УРЕ, 1987. – Т.2. – 736 с.
- 5. Словарь** иностранных слов. – М., 1981. – 750 с.
- 6. Волкова Н. П.** Педагогіка / Н. П. Волкова. – К. : ВЦ «Академія». – 2002. – 575 с.
- 7. Социологический** энциклопедический словарь / Г. В. Осипов. – М., 1998. – 488 с.

Назмієв А. О. Студентське самоврядування як засіб реалізації патріотичного виховання студентської молоді

Статтю присвячено розкриттю сутності й змісту діяльності студентського самоврядування як засобу патріотичного виховання молоді. Визначено, що самоврядування у вищому навчальному закладі – це самостійна громадська діяльність студентів, яка разом із навчальним закладом реалізує функцію управління; патріотичне виховання – формування гармонійної, розвиненої, високоосвіченої, соціально активної й національно свідомої людини, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими й духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, працьовитістю, господарською кмітливістю, підприємливістю й ініціативністю. Змістом діяльності студентського самоврядування як засобу патріотичного виховання молоді є система знань, умінь і навичок, спрямованих на формування світогляду, патріотичних поглядів і переконань, підготовку до професійної діяльності.

Ключові слова: студентське самоврядування, патріотичне виховання, зміст, форми, методи патріотичного виховання.

Назмиев А. А. Студенческое самоуправление как средство реализации патриотического воспитания студенческой молодежи

Статья посвящена раскрытию сущности и содержания деятельности студенческого самоуправления как средства патриотического воспитания

молодежи. Определено, что самоуправление в высшем учебном заведении – это самостоятельная общественная деятельность студентов, которая вместе с учебным заведением реализует функцию управления; патриотическое воспитание – формирование гармоничной, развитой, высокообразованной, социально активной и национально сознательной личности, наделенной глубокой гражданской ответственностью, здоровыми интеллектуально-творческими и духовными качествами, патриотическими чувствами, трудолюбием, хозяйственной смекалкой, предприимчивостью и инициативностью. Содержанием деятельности студенческого самоуправления как средства патриотического воспитания молодежи является система знаний, умений и навыков, направленных на формирование мировоззрения, патриотических взглядов и убеждений, подготовку к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: студенческое самоуправление, патриотическое воспитание, содержание, формы, методы патриотического воспитания.

Nazmiyev A. Student Government as a means of implementing patriotic education of students

The article is devoted to the nature and content of student government as a means of patriotic education of youth. Determined that the government in higher education – is an independent social activities of students, which together with the institution implements the function of management; patriotic education – the formation of a harmonious, developed, educated, socially active and nationally conscious man endowed with great civic responsibility, healthy and creative intellectual and spiritual qualities of family and patriotic feelings, hard work, business acumen, entrepreneurship and initiative. The content of student government as a means of patriotic education of youth is a system of knowledge and skills aimed at the formation of ideology, patriotic views and beliefs, preparation for professional activities.

It is aimed at patriotic education of students, understanding the personality of citizenship, love for their native language, culture, national holidays and traditions, the desire to improve speech culture, compliance with environmental principles of language and speech, knowing the history of their homeland, respect for historical memory understanding the mentality, self-critical attitude to national action on defects and withdrawal of their own behavior, habits, sense of responsibility for the fate of the country, people, nation, willingness to defend their homeland, respect for other cultures.

Key words: student government, patriotic education, content, forms, methods of patriotic education.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2015 р.

Прийнято до друку 30.10.2015 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.